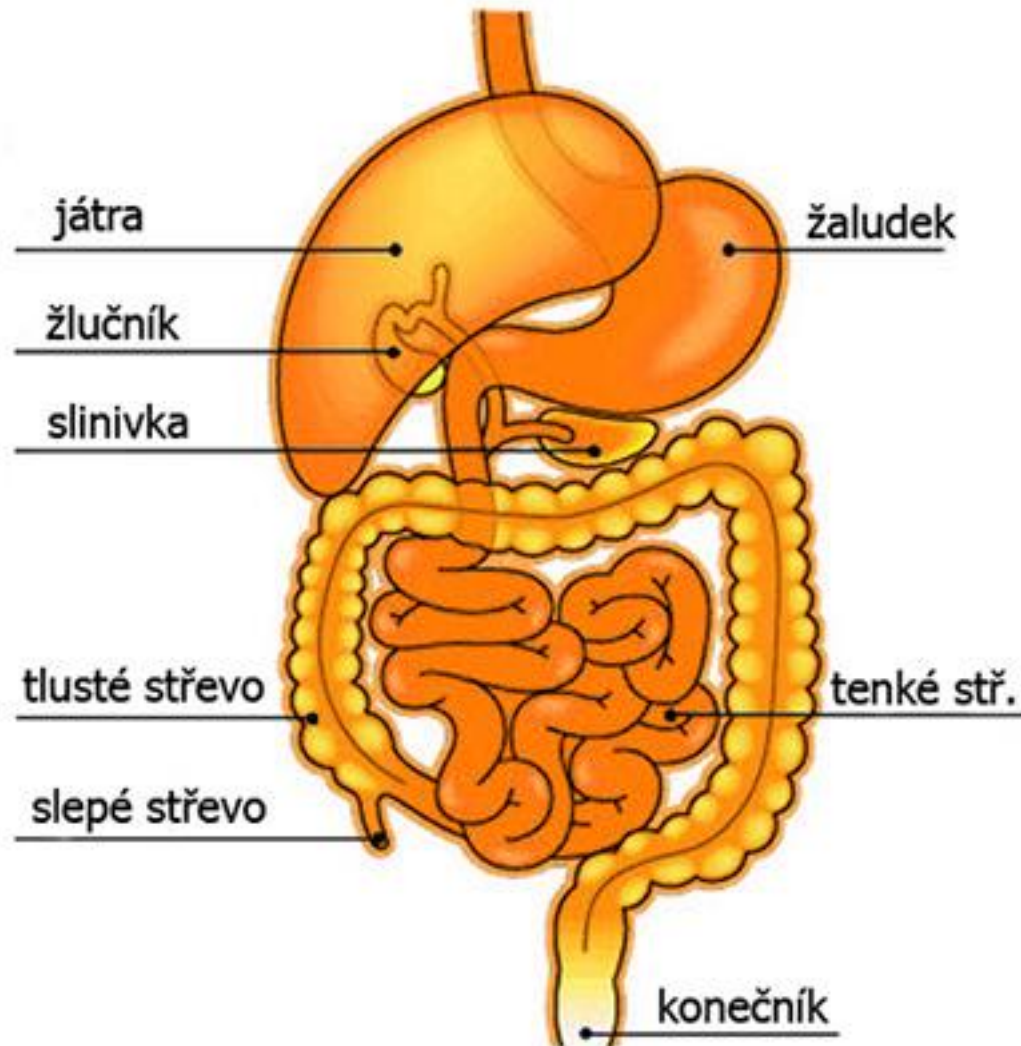

Fyziologie gastrointestinálního traktu

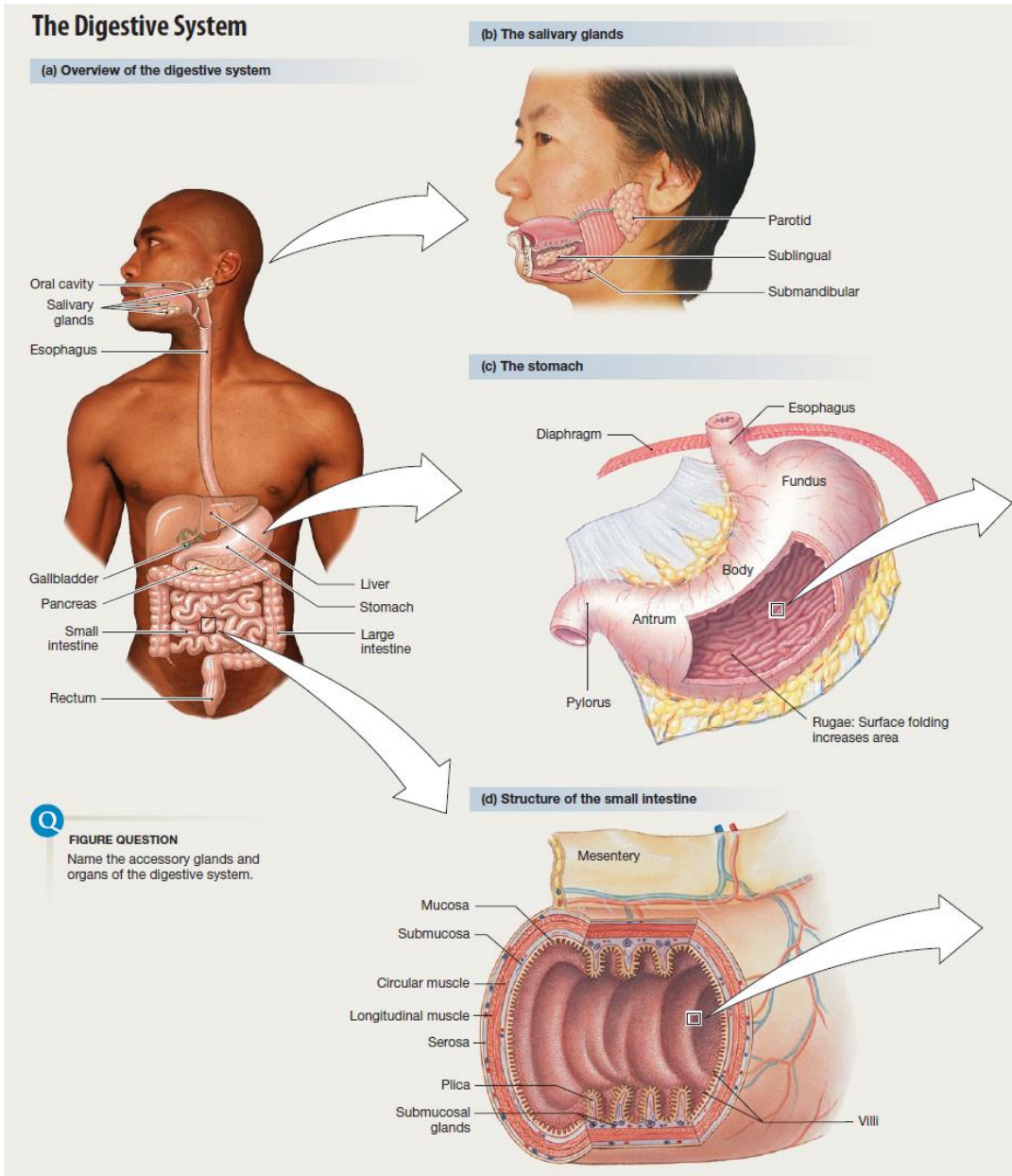
Morfologie GIT

Morfologie GIT

Trávicí soustava

Morfologie GIT

- dutina ústní
- hltan, jícen
- žaludek
- střeva
- žlázy GIT

Morfologie GIT

- *dutina ústní*
  - příjem a rozmělnění potravy
  - štěpení škrobů amylázou
- *hltan, jícen*
  - posun potravy
  - horní a dolní svěrač

Morfologie GIT

- *žaludek*
  - hromadění a promíchávání potravy
  - kyselina chlorovodíková
  - žaludeční enzymy
- *střeva*
  - trávení a vstřebávání živin

Morfologie GIT

- *žlázy GIT*
  - pankreas (pankreatická šťáva)
    - neutralizace střevního obsahu
    - enzymy štěpící jednotlivé živiny
  - játra (žluč)
    - trávení a absorpce tuků

Struktura GIT

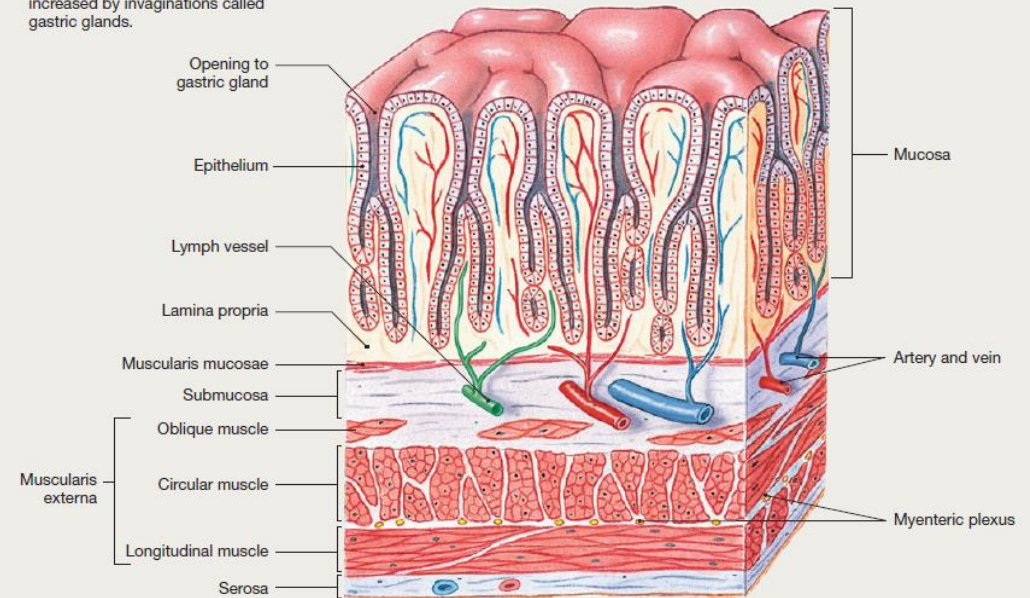

Struktura GIT

- sliznice
- podslizniční vazivo
- svalovina
- vnější vrstva

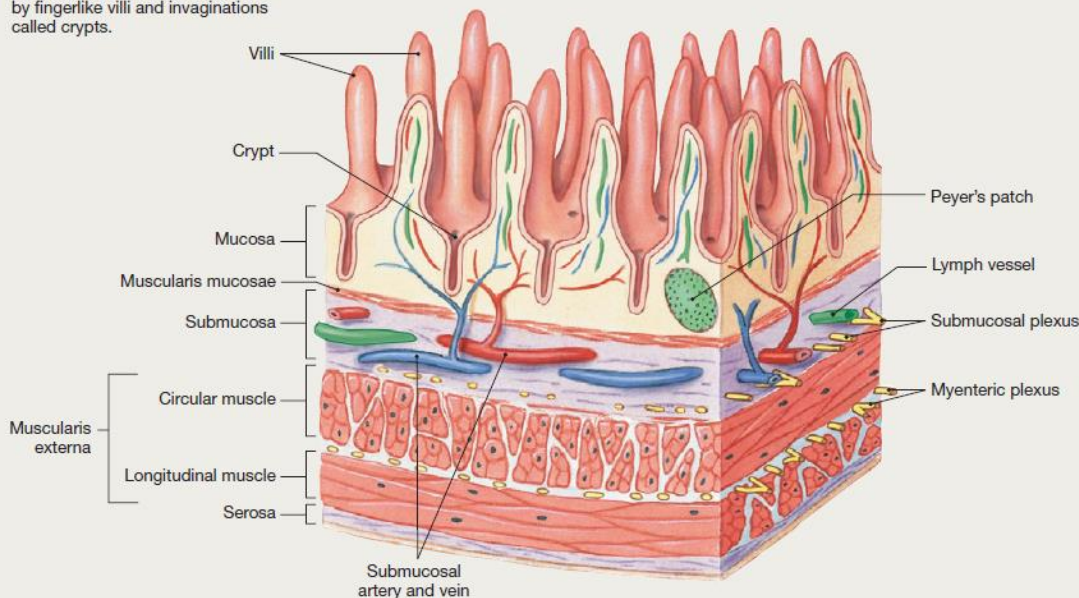
(e) Sectional view of the stomach

In the stomach, surface area is increased by invaginations called gastric glands.

(f) Sectional view of the small intestine

Intestinal surface area is enhanced by fingerlike villi and invaginations called crypts.

Převzato. Silverthorn, D. U. Human Physiology – an Integrated Approach. 6th. edition. Pearson Education, Inc. 2012.x

Struktura GIT

- *sliznice*
  - epitel (sekreční/absorpční)
  - vlastní slizniční vrstva
  - svalová slizniční vrstva

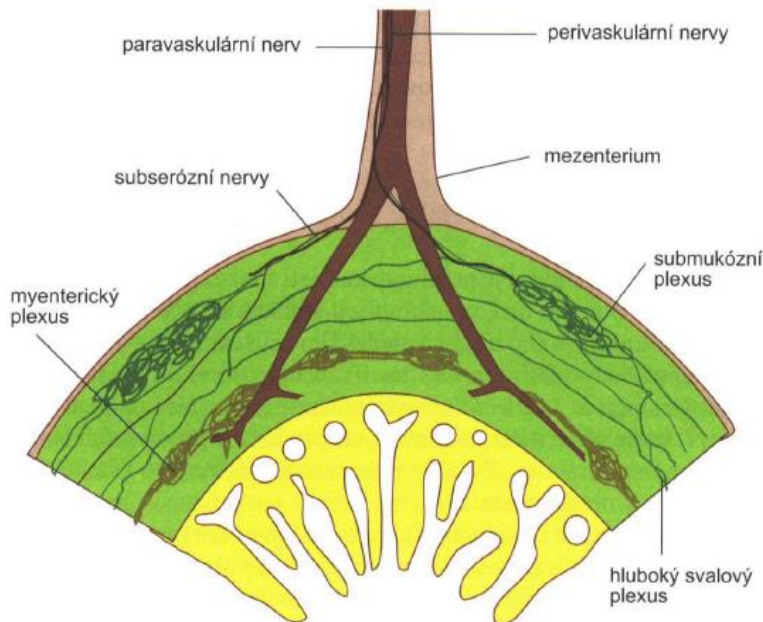
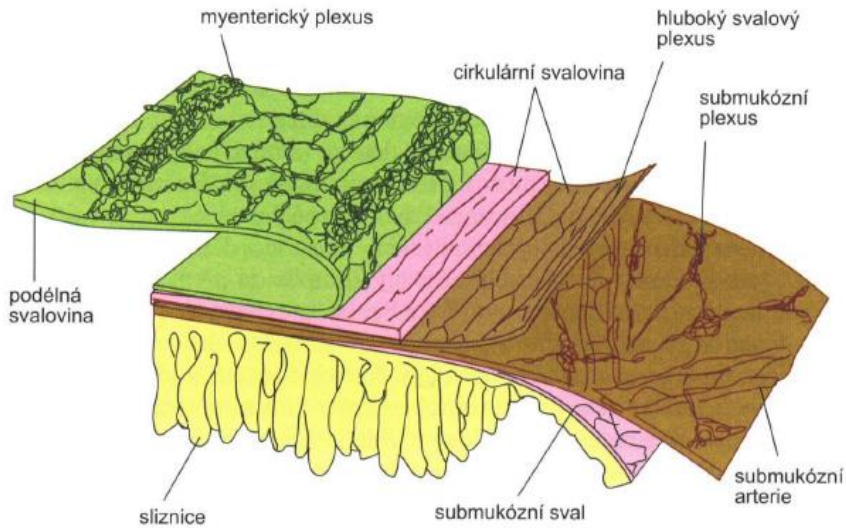
Struktura GIT

- *svalovina*
  - příčně pruhovaná (začátek a konec)
  - hladká
    - vnitřní kruhová
    - vnější podélná
    - šikmá (v žaludku)

Inervace GIT

Inervace GIT

- *vnitřní* – enterický NS
  - myenterická pleteň,
submukózní pleteň

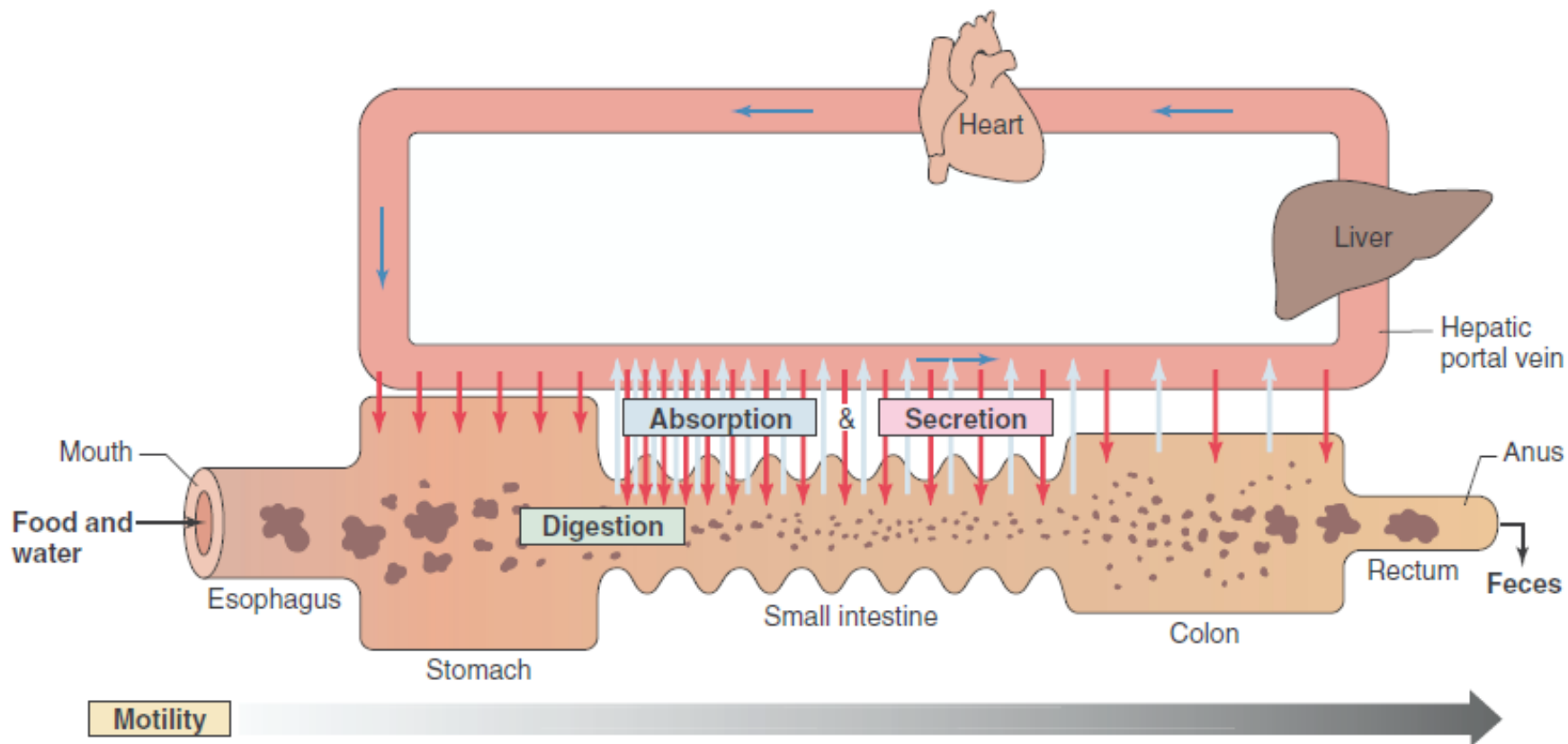
Převzato. Kittnar, O. a kolektiv.
Lékařská fyziologie. 1. vydání.
GRADA publishing, 2011.

Inervace GIT

- *vnější* – sympatikus/parasymphatikus
  - aferentní/eferentní nervová vlákna
  - sympatikus: inhibiční vliv
  - parasymphatikus: stimulační vliv

Trávení a vstřebávání

Trávení a vstřebávání

FIGURE 17-2

Four processes carried out by the gastrointestinal tract: digestion, secretion, absorption, and motility.

Trávení a vstřebávání

- **rozklad** (tuky, cukry, bílkoviny) na základní stavební jednotky (MK, jednoduché cukry, AMK)
  - difuze, či několik transportních systémů
    - anorganické látky rozpuštění a disociace
    - vitamíny – specifický mechanismus
- **absorpce** pomocí enterocytů do krve/lymfy

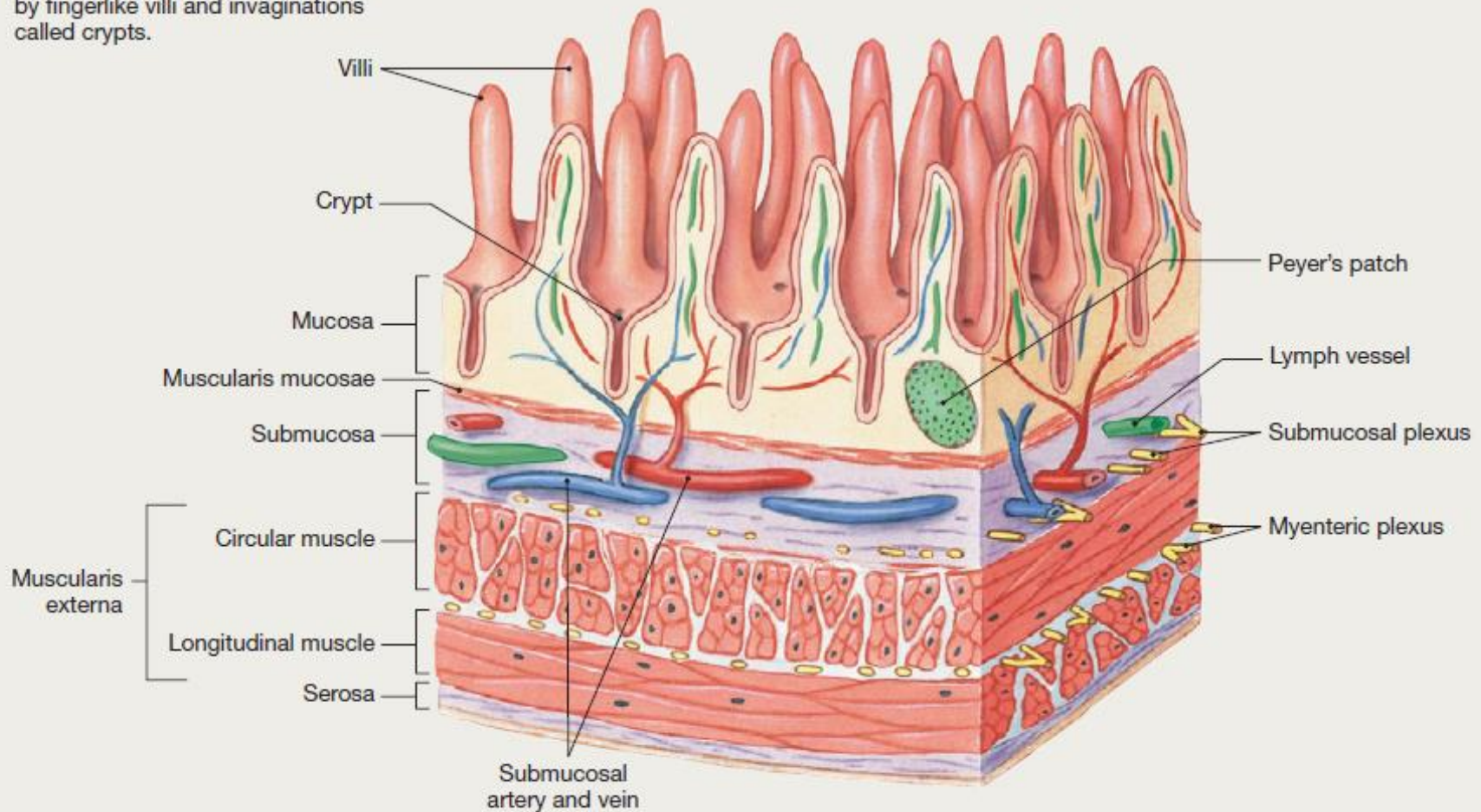
Enterocyt

- bazální membrána prostupná pro velké molekuly
- krátká životnost (5 dnů)
- mikroklky kryje glykokalyx: obsahuje mukoproteiny → adsorpce enzymů

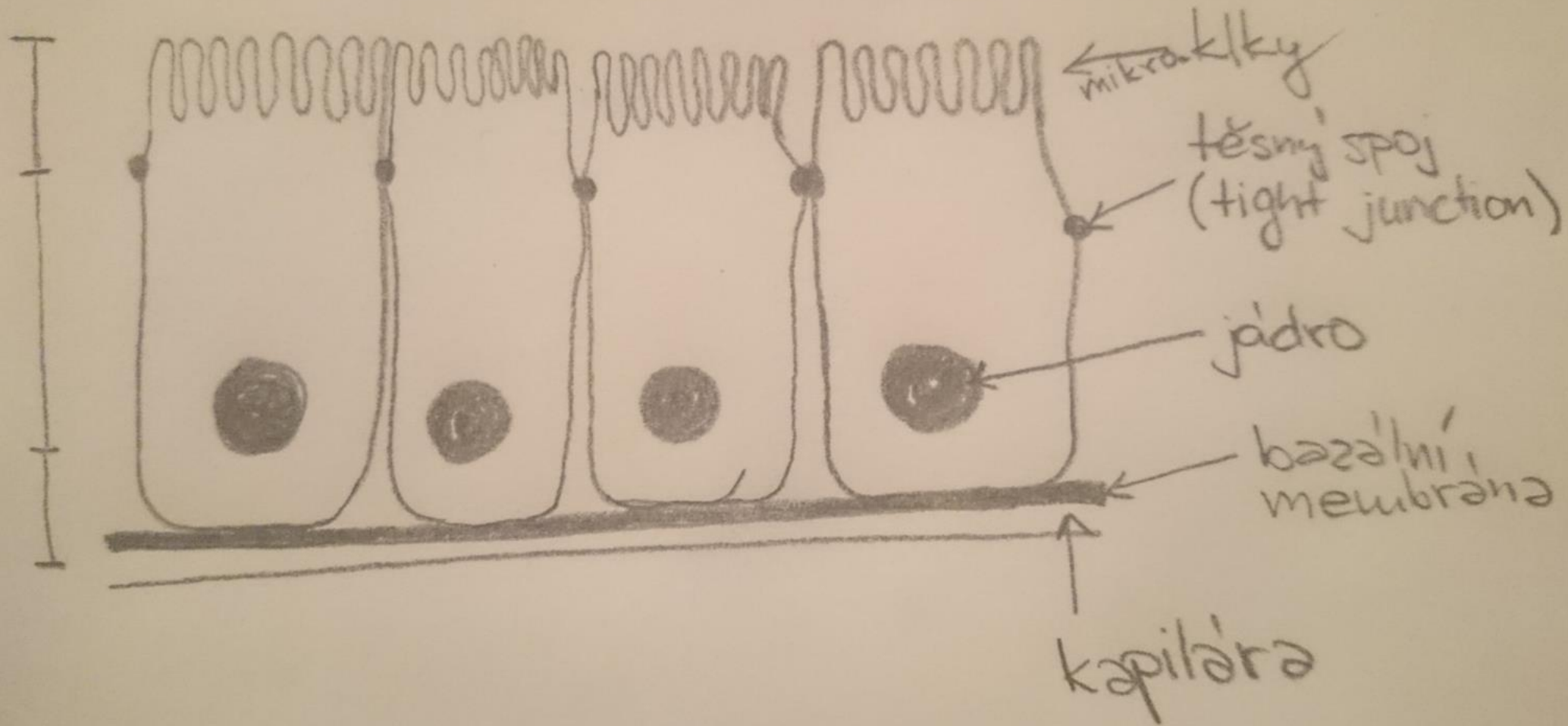
Enterocyt

(f) Sectional view of the small intestine

Intestinal surface area is enhanced by fingerlike villi and invaginations called crypts.

Enterocyt

Trávení a vstřebávání

- *transcelulární transport*

- luminální membrána

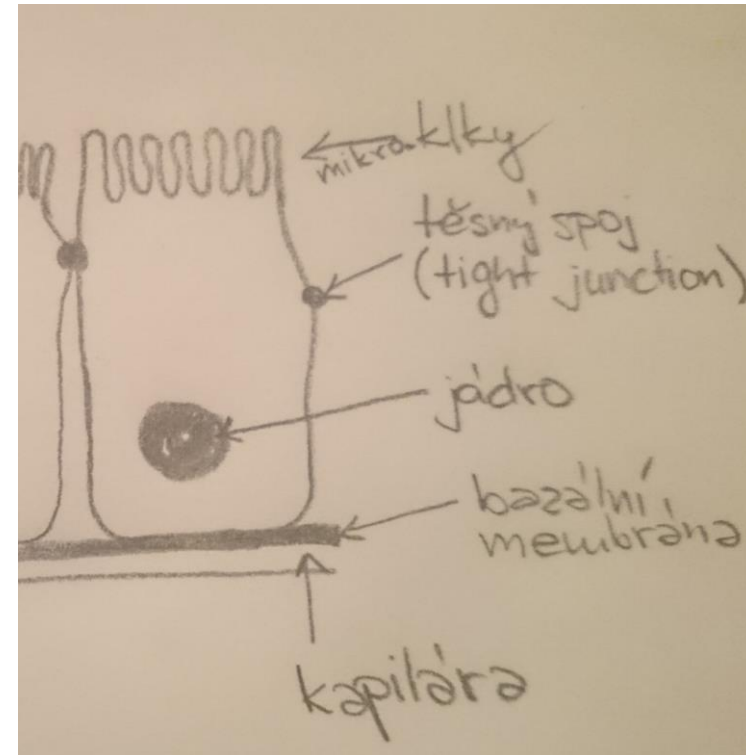
- cytoplazma

- bazolaterální membrána

- intersticiální prostor

- aktivní transport = dodat mtb **energii**

- **substrátová specifita**

Trávení a vstřebávání

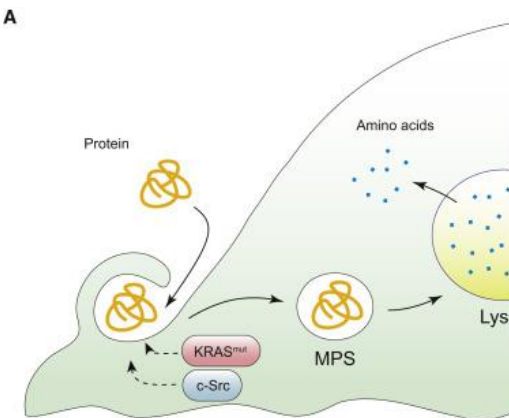
- *endocytóza*

= specializovaná molekula + přenašeč

→ specifický receptor

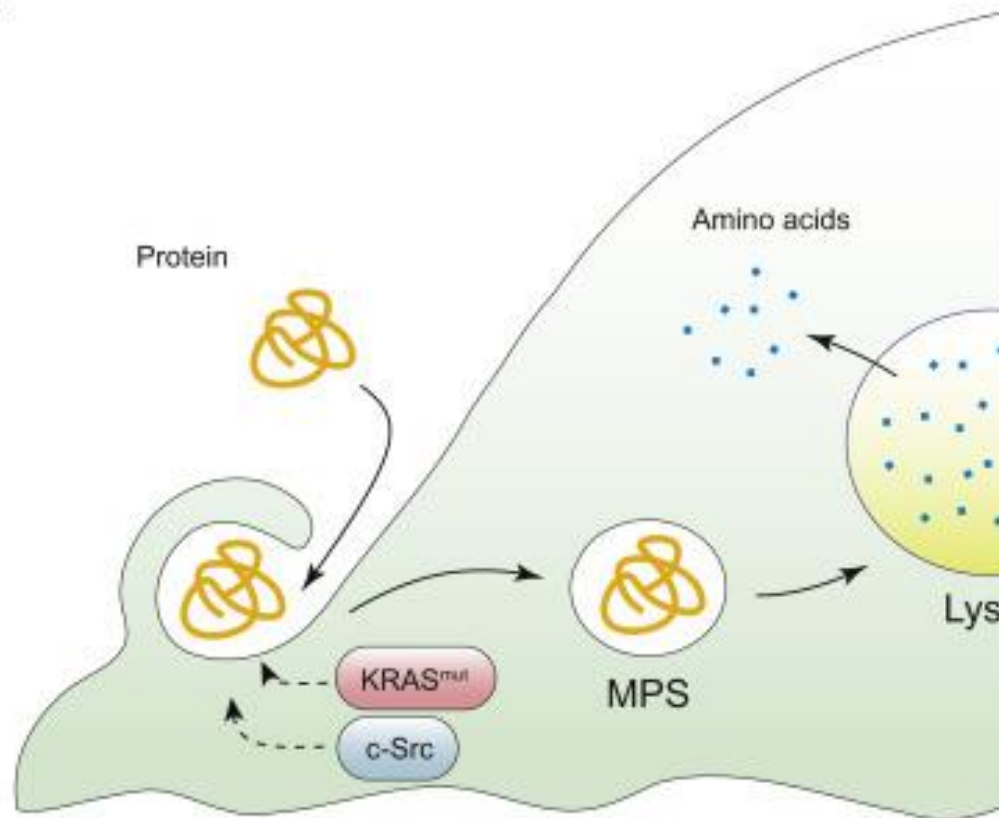
– z buňky v intaktním stavu, nebo splynutí s lysozomem a štěpení molekuly

– nutná **energie** (nejen pro činnost cytoskeletu)

Trávení a vstřebávání

A

Jednoduché cukry

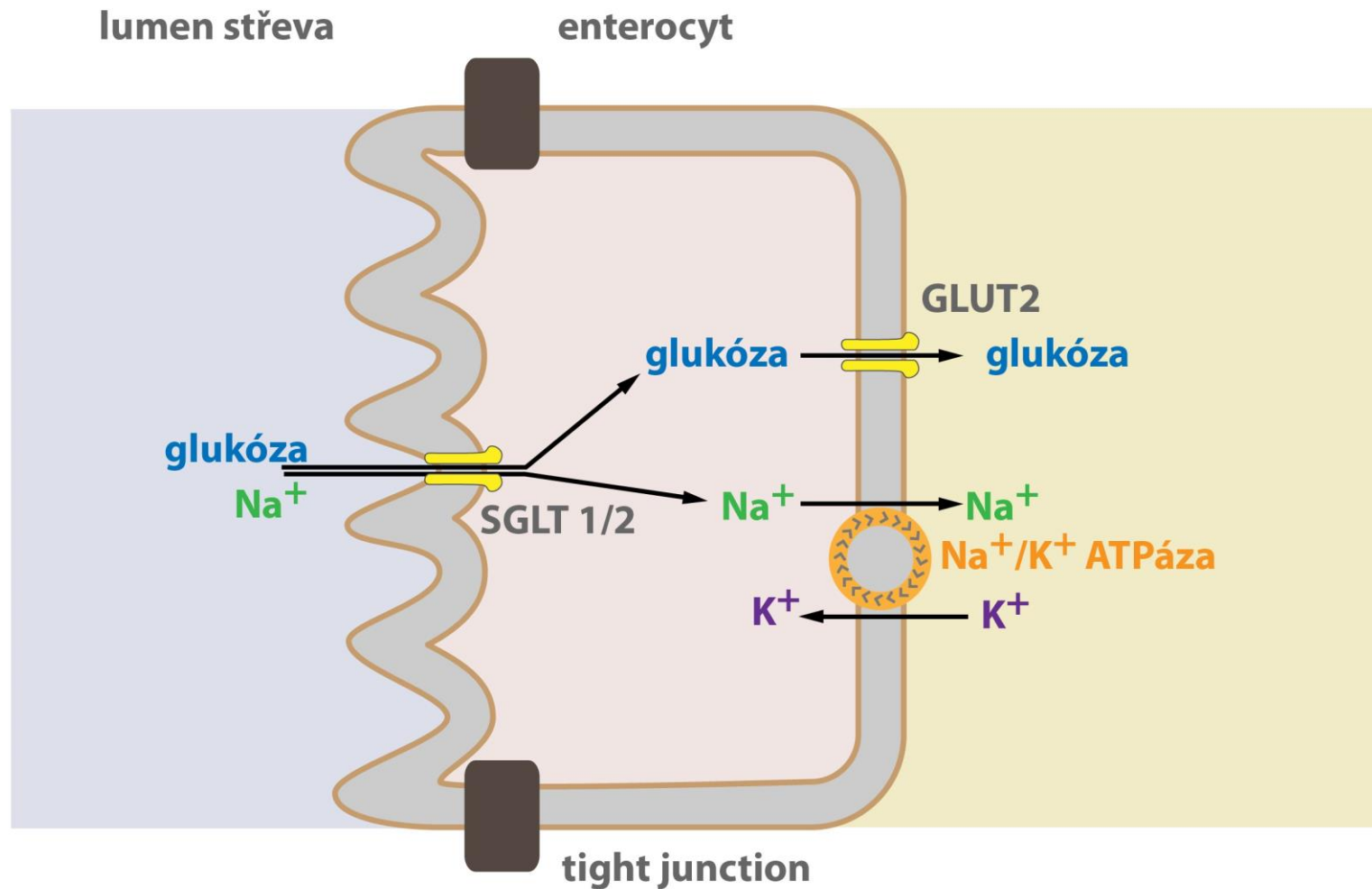
- facilitovaný transport (duodenum, jejunum)
→ vrátnicový oběh → játra
- glukóza i kotransport s Na^+ (vytvoření elektrochemického gradientu: $\text{Na}^+ - \text{K}^+ - \text{ATPáza}$)
- vstřebávání glukózy **nezávisí** na přítomnosti inzulinu

* **Facilitovaný transport**

- nutná účast integrálního **membránového proteinu** (zajistí přestup přes membránu)
- transport látek **po elektrochemickém gradientu**
- přenašeč umožňuje přestup hydrofilnějších látek pasivním způsobem, bez vynaložení energie (rychlejší přestup, než prostou difuzí)
- **saturabilita přenašeče**
- možnost **inhibice transportu** jiným substrátem či inhibítorem s afinitou k přenašeči

Jednoduché cukry

Bílkoviny

- AMK do buňky – specifické přenašeče (specifický **aktivní transport**)
  - využití elektrochemického gradientu pro Na^+
  - část jako di/tripeptidy – sekundární aktivní transport
  - bazolaterální membrána **propustnější pro AMK**
- = uplatnění difuze

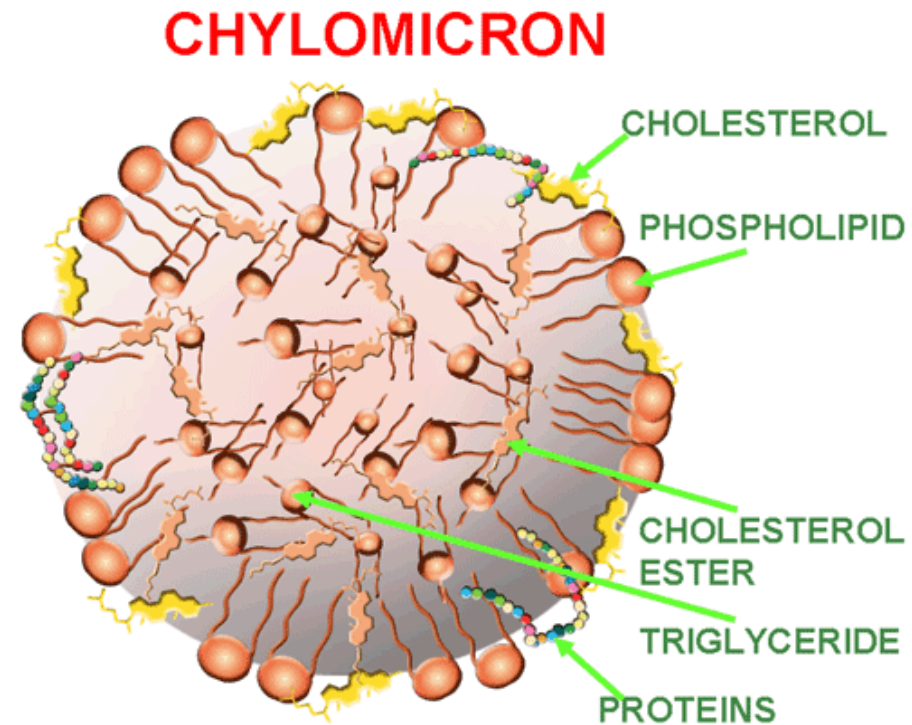
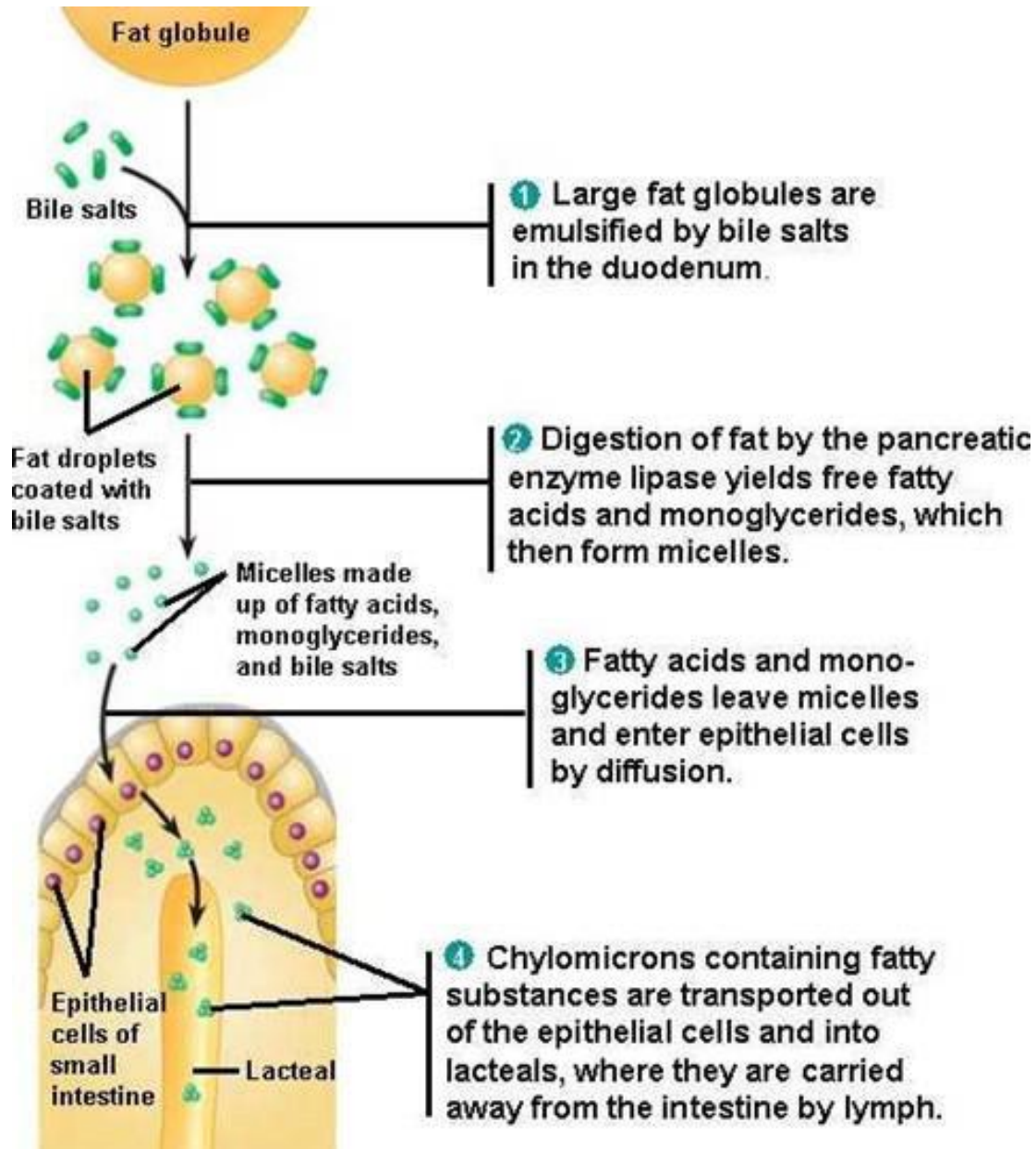
Bílkoviny

- Speciální bílkoviny

Tuky

- emulgace – soli žlučových kyselin a pankreatická lipáza
  - mono/diacylglyceroly, MK, fosfolipidy, cholesterol → micely
  - difuze komponent přes membránu → sER
  - lipidy pokryté fosfolipidy (= chylomikrony)
  - exocytóza → mízní kapiláry → do krve

Tuky

Tuky

- zbylé žlučové kyseliny
  - vstřebání v ileu
  - difuze/aktiví transport do enterocytů
  - krev → portální oběh
  - játra → znovu do žluče

Vitamíny

- *rozpustné v tucích*
  - do micel → sdílí jejich osud
  - vit. E – napomáhají žlučové kyseliny

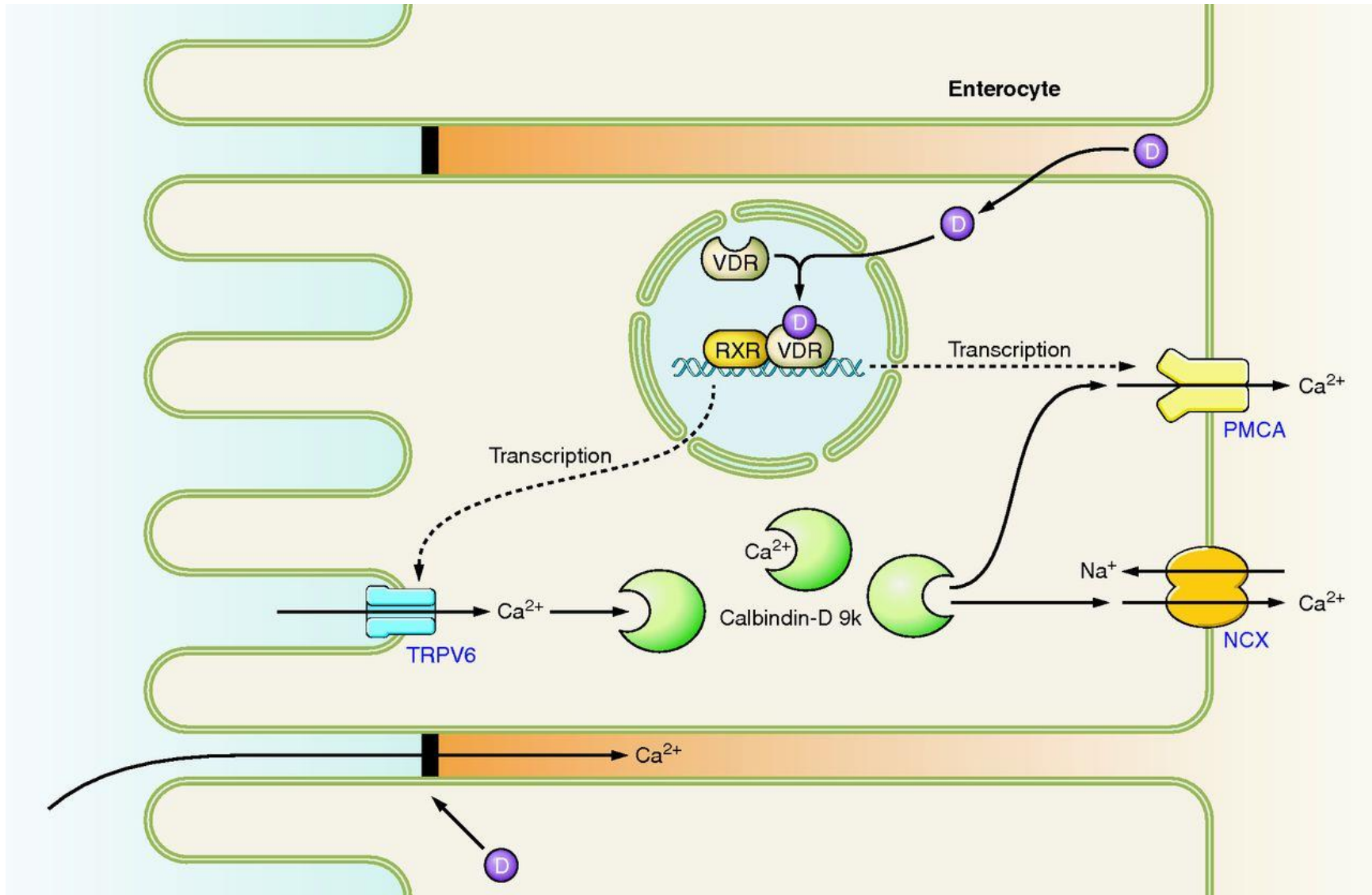
Vitamíny

- *rozpuštěné ve vodě*
  - proximální část tenkého střeva
  - vyšší koncentrace ve střevě → difuze
  - nižší koncentrace → aktivní transport (kotransport s Na^+)
  - B_{12} : vazba na vnitřní faktor → endocytóza
→ aktivně přes bazoleterální membránu

Vápník

- vstřebává ve všech oddílech střeva
- Ca^{2+} + specifický protein v luminální membráně → translokace do cytoplasmy
  - + cytoplazmatický kalcium-vazný protein
  - aktivní transport **proti** elektrochemickému gradientu
- řízeno **vit. D** a parathormonem

Vápník

Převzato z: Kopic, S. and J. P. Geibel (2013). "GASTRIC ACID, CALCIUM ABSORPTION, AND THEIR IMPACT ON BONE HEALTH." *Physiological Reviews* **93**(1): 189-268.

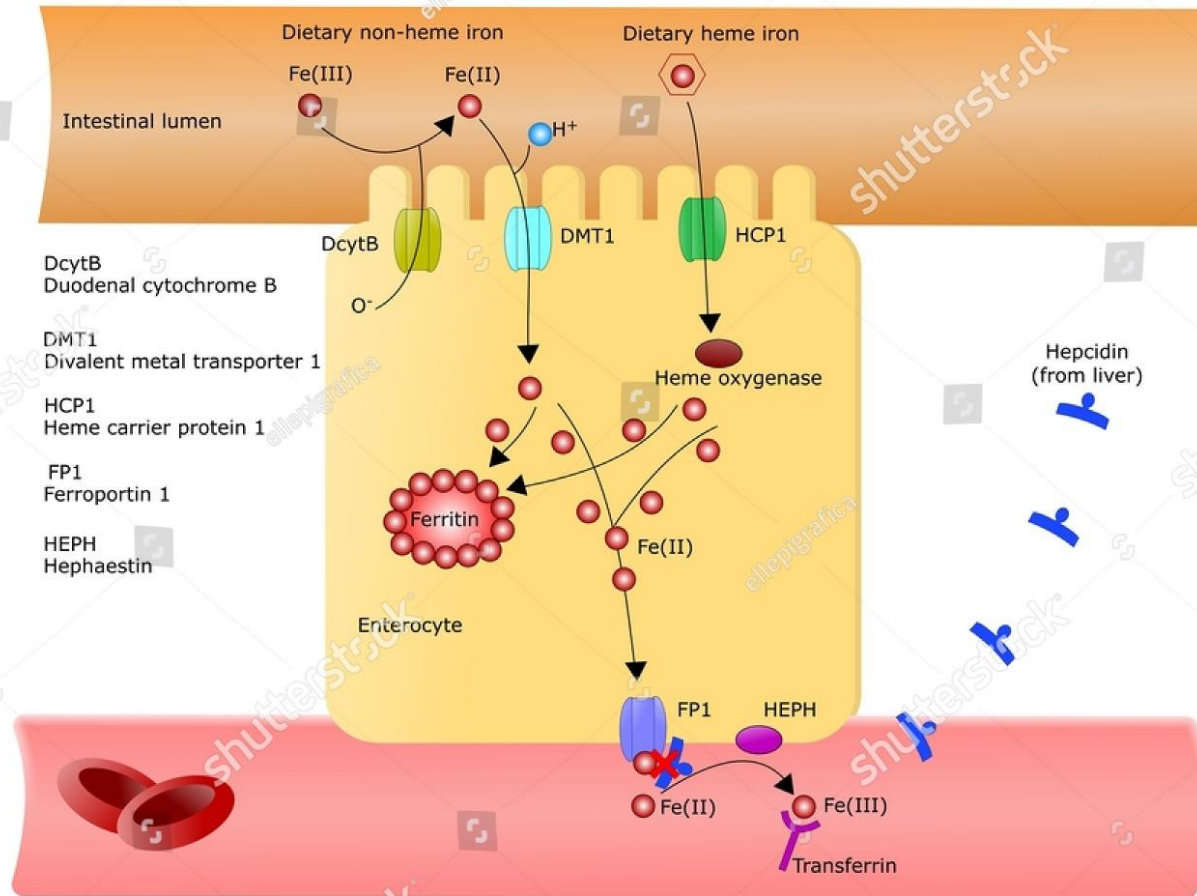
Železo

- z potravy využije jen malé množství
- železo z hemu využitelnější → facilitovaný transport celého hem-komplexu
- ve střevu vázáno na transferin
  - specifický receptor → endocytóza
  - uvolnění a vazba na cytoplazmatický feritin
  - část aktivní transport do krve
  - plazmatická transferin

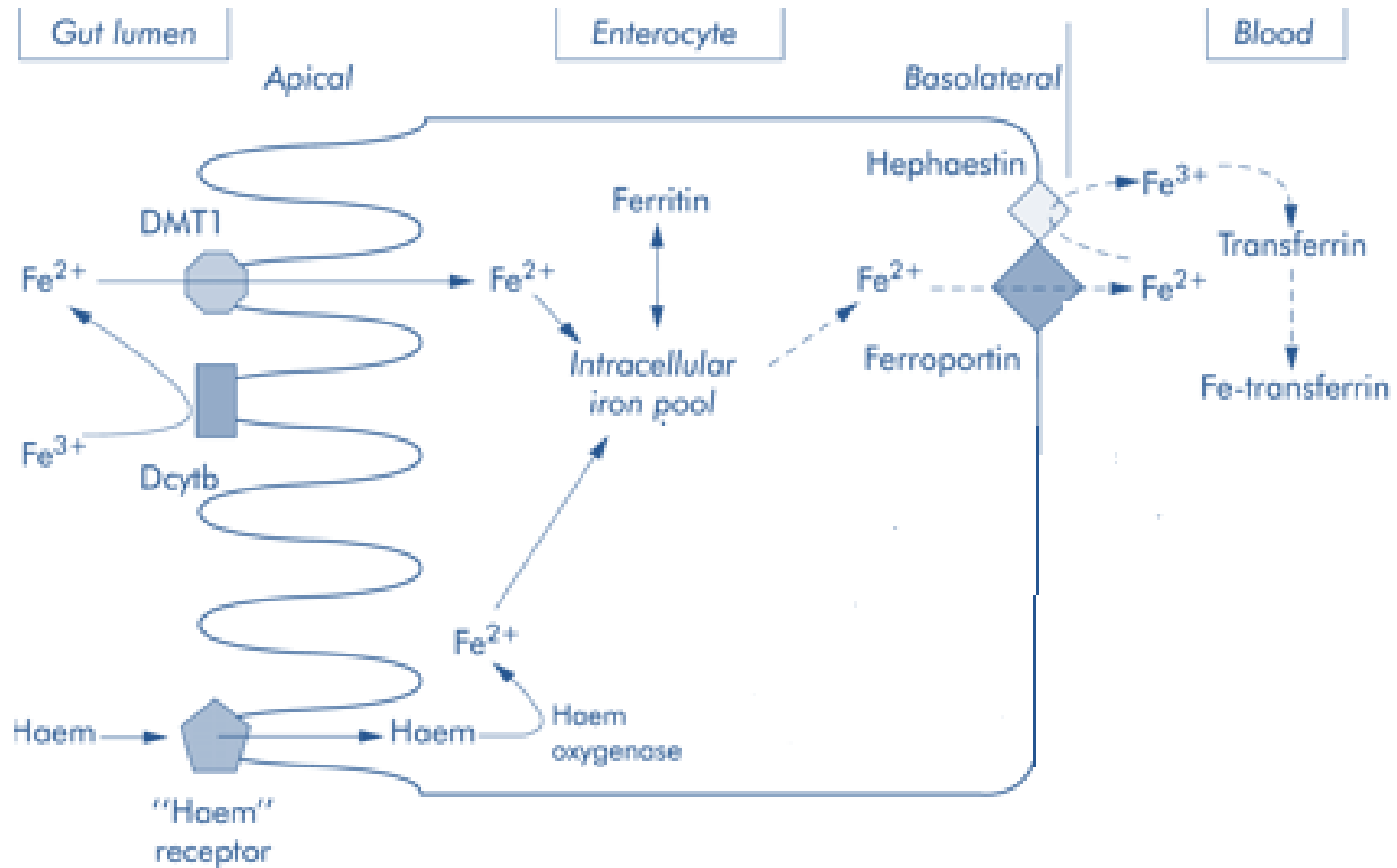
Železo

- železo s feritinem → obnova epitelu
→ do střevního obsahu → vyloučení
- regulační mechanismus = volná kapacita plazmatického feritinu

Železo

Železo

Voda

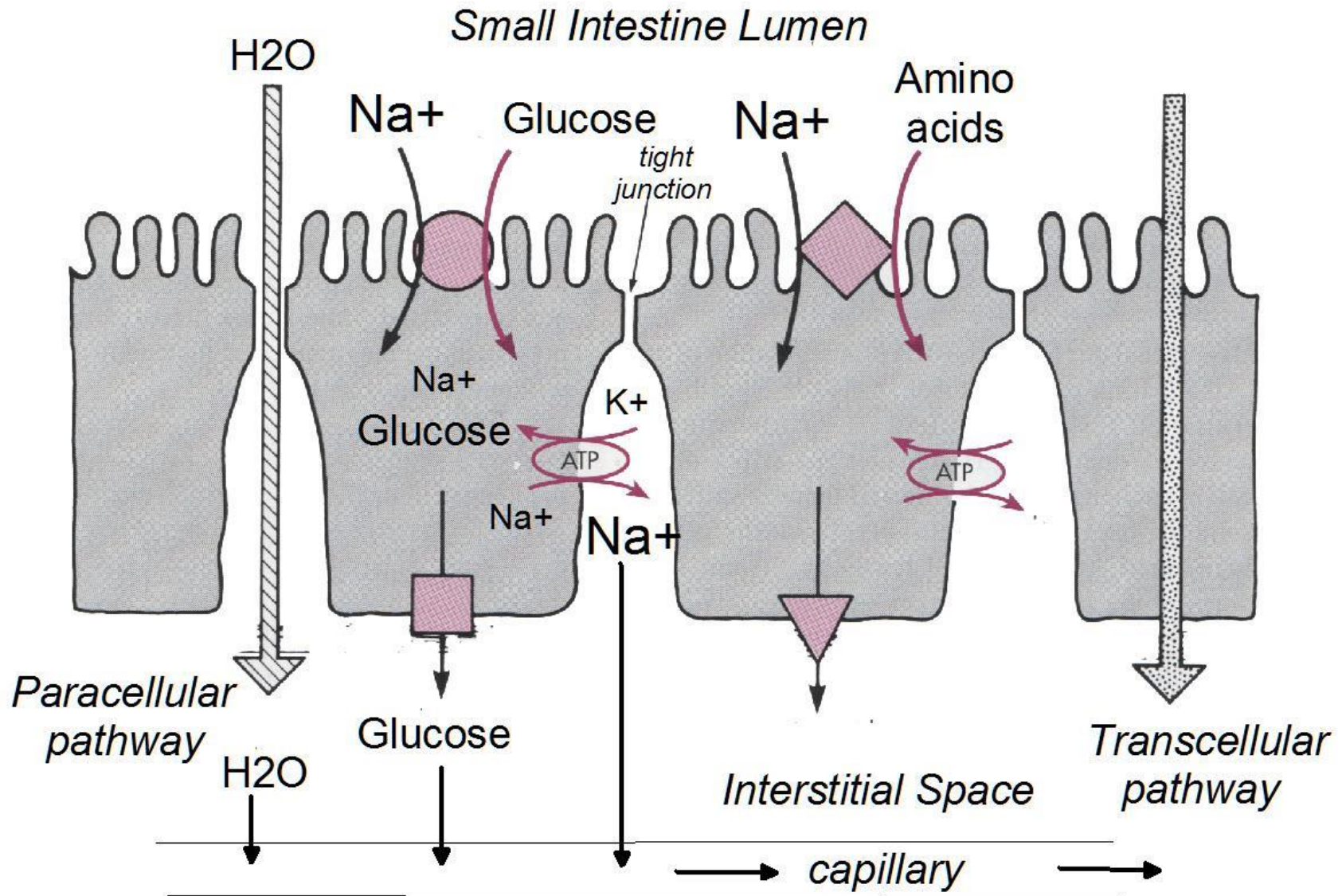
- přes stěnu GIT **pasivně** oběma směry
- hybná síla = osmotický gradient
  - koncentrační spád sodíku (navozen aktivním transportem Na^+)
- do bazolaterálního prostoru paracelulární cestou → zvýšení hydrostatického tlaku
- voda do subepitelových kapilár

Voda

- *tenké střevo*
  - propustnost těsných buněčných spoj relativně veliká
  - osmolalita tekutiny v bazolat. Prostorech vyrovnána tokem vody
  - vstřebaná tekutina izotonická

Voda

Voda

- *tlusté střevo*

- propustnost spojů nižší = tok vody do intersticia menší
- vstřebaná tekutina hypertonická
- střevní obsah (vůči plazmě) hypotonický

Sekreće

Trávicí šťávy

- buňky žláz ve sliznici/specializované žlázy
- sekreční produkty tvořeny ER
- sekreční granula v apikální části buněk
- uvolnění (exocytóza) po specifickém podnětu

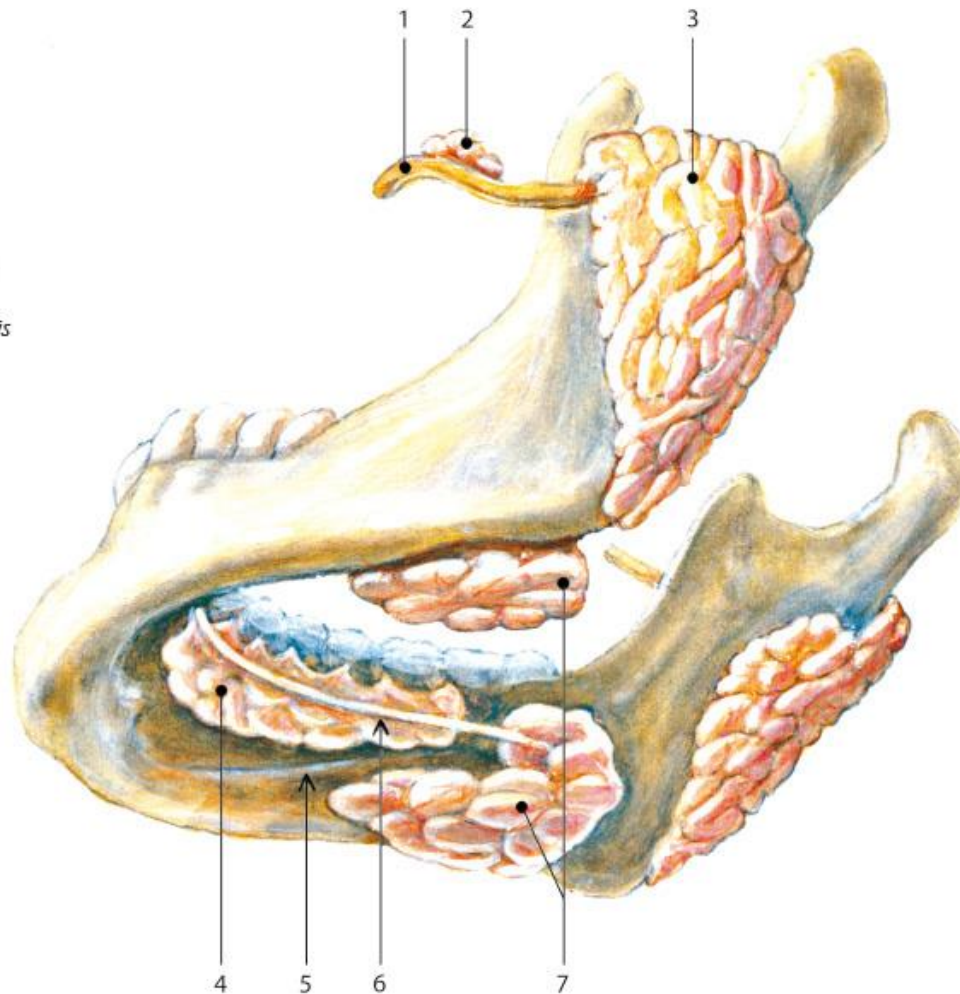
Sliny

- drobné žlázy ve sliznici dutiny ústní
  - permanentní tvorba
- velké párové žlázy
  - příušní, podčelistní, podjazykové
  - příjmu potravy

Sliny

15. Velké slinné žlázy a jejich uložení – glandulae salivatorii majores

- 1 Vývod příušní žlázy
Ductus parotideus
- 2 Žláza příušní přídavná
Glandula parotis accesoria
- 3 Žláza příušní
Glandula parotis
- 4 Žláza podjazyková
Glandula sublingualis
- 5 Jazykočelistní čára
Linea mylohyoidea mandibulae
- 6 Vývod žlázy podčelistní
Ductus glandulae submandibularis
- 7 Žláza podčelistní
Glandula submandibularis

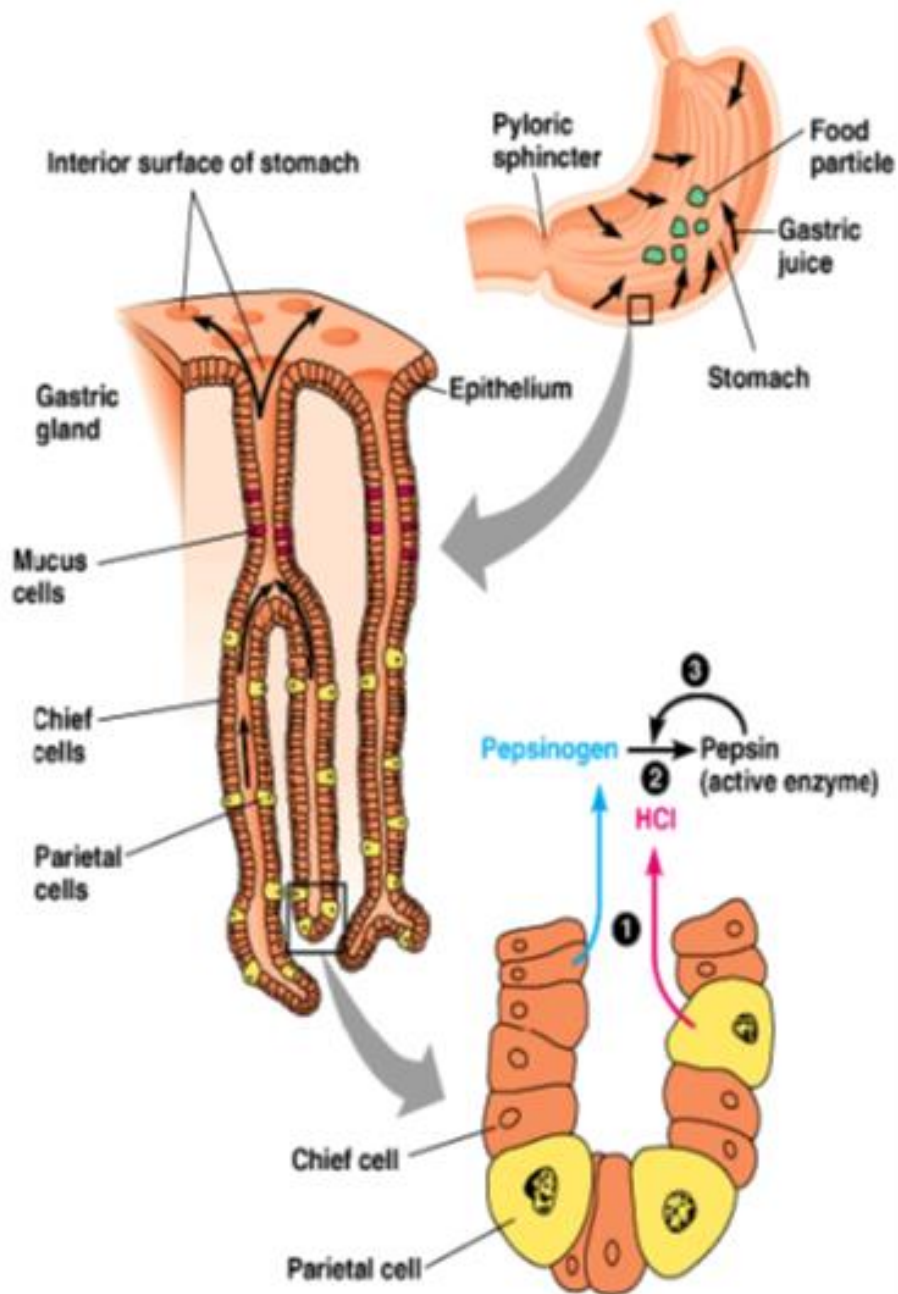
Sliny

= voda, Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Cl^- , HCO_3^- ,
antibakteriální látky, hlen, amyláza

Přibližně neutrální pH

Žaludeční šťáva

- žlázy sliznice žaludku
- **parietální b.** = HCl a vnitřní faktor
- **hlavní b.** = pepsinogen
- **mucinózní b.** = hlen

Žaludeční šťáva

- *HCl*

- přenos H^+ ($H^+-K^+-ATPázová$ pumpa) membránou kanálků parietálních b.
- na bazolat. straně směna z Cl^- za HCO_3^-
- difuze Cl^- do kanálků parietálních b.
- HCl do žaludku

Žaludeční šťáva

- *sekrece*
  - fáze
    - cefalická
    - gastrická
    - Intestinální
  - sympatikus inhibice (somatostatin)

Žaludeční šťáva - sekrece

cefalická fáze

- řízena reflexně (parasymptický systém vagových vláken)
  - nepodmíněné reflexy (chuť, čich)
  - podmíněné reflexy (čas, zrak, imaginace)

Žaludeční šťáva - sekrece

gastrická fáze

- reflexně (chemoreceptory sliznice žaludku)
- humorálně
  - gastrin, histamin – ze sliznice žaludku

Žaludeční šťáva - sekrece

intestinální fáze

– humorálně

- sekretin, histamin, cholecystokinin

– změna hladiny vstřebaných látek (AMK)

Pankreatická šťáva

= HCO_3^- , Na^+ , zymogeny (trypsinogen, chymotrypsinogen, proelastáza, prokarboxypeptidáza), enzymy (amyláza, lipáza, nukleáza)

→ aktivace enteropeptidázou v tenkém střevě

- zahájení sekrece řízeno sekrecí žaludeční šťávy během cefalické fáze

Děkuji za pozornost!